

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XLIX. In pœnis benignior interpretatio est facienda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

Jure, eodémque approbatæ & provinci-
rum penè omnium moribus receptæ sint
proscriptiones & confiscationes bono-
rum, atque etiam à Principe tam Eccle-
siastico quàm seculari concedi non rarè
soleant privilegia, detrahentia alienæ u-
tilitati. Sed hæc introducta legibus &
usu recepta sunt ex causa necessitatis &
utilitatis publicæ; cum rerum dominia
certa, & lites non immortales esse, Hæ-
reseos, læsæ Majestatis, perduellionis
aliorumque atrocissimorum criminum
reos coerceri & bonorum ademptionem
pati, bene meritis concedi privilegia &
immunitates, publicè interfit: ex causa
autem necessitatis vel utilitatis publicæ
Principem aliisque Magistratus supre-
mos disponere de bonis subditorum, eæ-
que uni ablata in alium legali aliavè or-
dinatione transferre posse, DD. com-
munis & Lib. 1. tit. 2. à n. 49. stabilita sen-
tentia sit.

5. Neque potentiores contra Regulam
sunt decisiones *L. Cum putarem 36. ff. Famil. hercisc. § L. In contradibus 14. pr. C. de Non numer. pec.* quarum priori,
ad divisionem hæreditatis tanquam co-
hæres admitti per sententiam jussus, e-
tiam si postea constet, ipsum cohæredem
non fuisse, partem tamen cum hæredis
jactura acceptam restituere non tenetur;
ex posterioris decisione creditor mutu-
um, quod non dedit, repetere potest, si
id acceptum testetur Chirographum de-
bitoris, qui hoc intra biennium non re-
petiit, & de pecunia non numerata non
exceptit. Expedita enim ad hæc respon-
sio est; quia imprimis in foro animæ il-
le partem, quam ex divisione malâ fide
consecutus est, vero hæredi tenetur re-
stituere: ille verò mutuum, quod non
dedit, repetere non potest. Deinde in
externo foro creditor mutuum repetere
permittitur ex ejus verè dati præsumpti-

one & ad excludendas fraudes debitorum;
qui non numeratæ pecuniæ exceptione
creditores facillè eluderent, si ejusmodi
chirographis post biennium fides non ad-
hiberetur. Ad hæreditatis quoque di-
visionem admitti per sententiam jussus
acceptam restituere non tenetur propter
authoritatem rei judicatæ, quæ pro ve-
ritate habetur Juris & de Jure præsum-
ptione, directam probationem in contra-
rium non admittente: & rei dominum
facit, qui non fuit, si malâ fide non li-
tigavit. Demum *ll. cit.* dispositio spe-
ctat utilitatem publicam; cum, malitio-
rum hominum occurri fraudibus, de-
sidium negligentiam castigari, & litibus
aliquando finem imponi, Republicæ vel
maximè interfit: publicæ autem utili-
tatis causâ privatorum res ab uno in al-
terum transferri posse, ex dictis con-
stet.

Ad allegata iisque similia Jura ullâ
responstone opus non foret, si hoc locâ
propositæ Regulæ expositio à *cit.* Regu-
la Civili peteretur: & dictioni *Vel* par-
ticula *Et* substitueretur: vel ei non, quem
præferret, disjunctiva, sed copulativa sig-
nificatio tribueretur cum Glossa in *cit.*
Reg. Civilem; quia lucrum, quod vi *ll.*
cit. cum aliena jactura percipitur, illam
cujusquam injuriam non continet hęc i-
psò; quod ex Juris dispositione perci-
piatur, *L. Jusse 11. ff. de Acquir. posses.*
Cui hæc Glossæ interpretatio cum Dyno-
bio & Decio in *Reg. Civil. cit. n. 2.* non
arridet, fatendum est *ll. cit.* & ex Jure de-
promptis instantiis omnibus contineri
exceptiones, publicæ utilitatis intuitu in-
troducetas.

REGVLA XLIX.

In Pœnis benignior interpreta-
tio est facienda.

M m m m

SUMMA.

SUMMARIUM.

1. Sensus hujus eique consona Regula Civilis:
2. Quae in dubio & variè locum habent.
3. Ratio utriusque.
4. Et solutio utriusque objectionum.

1. **E**Adem Civili Jure prodita est *l. Felitum 155. ff. hic*, cujus §. fin. Paulus I.C.T.^{us} ait, *In poenalibus causis benignius interpretandus est.*

Sensus utriusque est, *Quando dubium est, quoniam ex duabus vel pluribus poena delinquenti infligenda sit, aut verba legis ambigua, ut in mitiorem & severiorem sensum trahi possint, mitiorem ac benigniorem sequi oportet; ut interpretatione poenae legum molliantur potius, quam exasperentur, l. Interpretatione 44. ff. de Poena.* Quando inquam, dubium est; quia, si delicto certa Jure imposita sit, nullus conjecturae & interpretationi locus, *l. Continuus 137. §. 2. in fine. ff. de V.O.* sed ea, quae imposita est, nec mitior à judice, Principe inferiore, infligenda; ne lege clementior sit, contra *Novell. 90. cap. 10.* & egrediatur limites sibi concessae potestatis, non solum facti, sed ipsius Juris quaestionem sibi vendicandò, contra Regulam *l. Ordine 15. ff. ad Municipal.*

2. Stante itaque dubio, si circumstantiae admittant, ex duobus iudiciis unò, reum condemnandum, alterò absolvendum pronuntiant, posterior praevalet: ex variis poenis, eidem delicto alternativè impositis, mitior & temporanea perpetuae praefertur: poena amputationis manus de sinistra, aut, si quam habet, arida, tanquam minus necessaria & odii: & capitalis de minori & civili potius quam naturali morte exauditur: poena ferendae potius, quam ipso Jure latae sententiae ef-

se, judicatur: in poenalibus nomine venditionis non veniunt contractus alii, neque haereditas haeres nomine haereditis, *Decius in §. 2. cit. à n. 4.* itaque accipitur occasio, quae praebet benignius responsum, quod idem Paulus consulit *l. Reperienda 168. ff. hac Rubr.* Demum poena uni parti vel articulo conventionis constituta non trahitur ad aliam, & imposita uni delicto ad similia non porrigitur: nisi unum alteri Jure omnino aequiparetur, vel delictum aliàs maneret impunitum, vel aliud poscat Ecclesiam, aut animam favor, vel manifesta ratio suadeat, *cit. Dynus à n. 10. & Vivianus hic.*

Ratio Regulae est partim, quia *Odia vestringi, favores autem convenit amplari*, ut habet *Reg. 15. ex declaratis: poenas autem & poenalia odiosa esse, exploratius est, quam ut probationem exigat, vel admittat: partim verò; quia semper in dubiis benigniora praefenda sunt, l. Semper 56. ff. hic*, non solum; quod id humanius & excellentius pietate, secundum Glossam *l. cit. V. Benignior*: sed cautius tutiusque; sit & minus periculosum, cum, si mitiori punitus iterum delinquat, severiori animadversioni in eum aliquis; vix ullus, saepe nullus poenitentiae proficuae locus sit, quando durior partem secutus iudex mitiorem meritum, vel omnino innocentem, poenam graviorem, praesertim capitali, afficit.

Neque, ad duriora in poenalibus praefenda, judicantem movere debet primò; quòd in gravioribus delictis non amplecti benignitatem, sed severitatem legum subsequi, doceatur *l. Perspicendum 11. pr. ff. de Poenis*; quia hanc non antecedere in durior partem trahendo: sed subsequi, id est, quando certa poena lege definita est, eam, non aliam imponere jubetur: idque non simpliciter, sed ut *l. cit.* dicitur *cum aliquo temperamento be-*

to benignitatis: quò modò severitatem legum sublequitur, qui in dubio benigniorem earum interpretationem præfert severiori.

Neque secundò; quòd c. & §. fin. *De lite non contest.* ea poena decernatur, *Qua magis timeri debeat;* quia §. cit. agitur de rei contumaciter absentis inobedientia: quæ, cùm peccatum & animæ malum sit, ad eam frangendam ea mediâ, quæ magis timentur & efficaciora sunt, meritò præferuntur; quòd ita certius citiusque consulatur animæ, cuius in iudiciis Ecclesiasticis præcipua ratio habetur; & si præ aliis profutura judicantur, duriora remedia mitioribus præferuntur, Felinus in c. fin. de *Præsumpt. n. 11.* & Menoch. *Lib. 6. Præsumpt. 2. num. 40.*

Ex eadem ratione Sacros Canones, excommunicationis mentionem simpliciter faciente, in dubio de majori exaudimus, c. *Si quis §. 9. de Sent. Excom.* & qui hæc censura semel ligatus est, in dubio de absolute, hanc non consecutus, sed illius vinculo adhuc ligatus præsumitur; ut, ei collatâ absolute, salutem animæ certius consulatur, Menoch. *Lib. 1. de Præsumpt. 9. 29. n. 18.* & Haunold. *Tom. 5. de. J. & J. tract. 4. n. 637.*

REGULA L.

Actus Legitimi conditionem non recipiunt, neque diem.

SUMMARIUM.

1. Regula hujus conciliatio cum simili Civili.
2. Actus legitimi duplicis generis sunt.
3. Sensus & ratio Regule.
4. Actus legitimi, conditionem de Jure Civili,
5. Et Canonico respuentes, referuntur.

6. Conditione ferè recipiunt contractus, etiam Nuptiales,
7. Et sententia censurarum.
8. Alij actus legitimi admittunt modum,
9. Et conditionem de præterito ac præsentem.
10. De futuro etiam conditiones tacite eis inexistunt.

Generalis hæc à Bonifacio VIII. concepta est, quàm illa Papi-niani, *Actus legitimi, qui non recipiunt diem vel conditionem, veluti emancipatio, acceptilatio, hereditaria aditio, servi optio, datio tutoris, in totum vitiantur per temporis vel conditionis adjectionem, tenor est Regula 77. in Pandectis:* cuius, ne laudatus Papa induxisse correctionem & à sacri non minùs, quàm prophani Juris principiis recessisse videatur, cum his & illa ICT. nostra hæc Regula concilianda est auxiliò declarationis actuum legitimorum & discriminis inter eos.

Legitimus ergo actus esse potest duplici sensu. Unò; quòd lege sit introductus, approbatus vel receptus: quò sensu legitimi actus sunt non solum emancipatio, hæreditatis aditio & cæteri *Reg. 77. cit.* relati: sed etiam testamentum, codicillus, donatio, venditio, locatio cum reliquis contractibus, electio, postulatio, matrimonium, sponsalia, & plurimi alii. Alterò; quòd vel ex natura sua, vel ex speciali Juris dispositione conditionis & diei adjectionem non admittat, eorumque appositione vitietur, *Canisius hic & Barbolan. 6.* Unde

Civili accommodatus præsentis Regule sensus est, *Actus legitimi, qui vel ex natura sue institutione sua, vel ex speciali Juris prohibitione conditionis de futuro contingente, vel diei appositionem non admittunt.*

M m m m a

admit.